

בבא מציעא מ"ב

משנה

המפקיד מעות אצל חברו, ולקחם השומר וצררן בסודרו והפשילן לאחוריו, או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניהם שלא כראוי, חייב שלא שימר כדרך השומרים. ואם שימר את המעות כדרך השומרים, פטור.

גמרא

שואלת הגמרא, בכולם הוא חייב שלא שמר את המעות כדרך השומרים. אבל בצררן והפשילן לאחוריו מה היה לו לעשות, הרי הוא צרר את המעות? אמר רבא בשם רבי יצחק, למדנו מהכתוב: "וְצָרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ" שאפילו שהמעות צרוּרים, יהיו בידך.

ואמר רבי יצחק, לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו להיות מזומן לו לצורך ריוח הבא פתאום. ולא יפקידנו ביד אחרים במקום אחר, שנאמר: "וְצָרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ". ואמר רבי יצחק, שאדם ישליש את מעותיו שלישי בקרקע, שלישי בסחורה, ושליש תחת ידו.

אין הברכה שרוייה אלא בדבר הסמוי
מן העין

ואמר רבי יצחק, אין הברכה מצוייה אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר: "יֵצוּ ה' אֱתָנְךָ אֶת הַבְּרָכָה בְּאֶסְמִיךָ" דבר הסמוי מן העין. תנא דבי רבי ישמעאל, אין הברכה מצוייה אלא בדבר שאין העין שולטת בו. שנאמר "בְּאֶסְמִיךָ" באסמיך לשון גנוזים. תנו רבנן, ההולך למדוד את גורנו אומר, יהי רצון מלפניך ה' אלקינו, שתשלח ברכה במעשה ידינו. התחיל למדוד אומר, ברוך, השולח ברכה בכרי הזה. מדד ואחר כך בירך היא תפילת שוא, שאין הברכה מצוייה בדבר השקול, ובדבר המדוד, ובדבר המנוי. אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר "יֵצוּ ה' אֱתָנְךָ אֶת הַבְּרָכָה בְּאֶסְמִיךָ".

שמואל א' כספים אין להם שמירה
אלא בקרקע ומודה בע"ש ביה"ש

אמר שמואל, כספים אין להם שמירה אלא
בקרקע¹⁵⁷, ואם לא שמרם בקרקע ונגנבו היא

פשיעה. ואמר רבא, שמואל מודה שהמקבל לשמור על מעות בערב שבת בין
השמשות, לא הטריחוהו חכמים לשמור עליהם בדוקא בקרקע. ואם שהה למוצאי
שבת שיעור לקוברם ולא קברם, חייב. ואם המפקיד הוא תלמיד חכם, פטור¹⁵⁸.
ובזמן שמצויים בני אדם המגששים בקרקע בשפודי ברזל למצוא מקום שתחתיו
חלל, אין שמירה לכספים אלא בשמי קורה, בגג מתחתיו. ובזמן שמצויים בני
אדם השוברים את התקרה למצוא מעות, אין להם שמירה אלא בין שורות הבנין
בכותל.

אמר רבא, שמואל מודה כשהטמין בכותל¹⁵⁹. ובזמן שמצויים בני אדם המחפשים
בכתלים לדעת אם יש שם חלל, אין להם שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע
בכותל¹⁶⁰, או בטפח הסמוך לשמי קורה.

חמץ שנפלה עליו מפולת הוא כמבוער שאל רב אחא בנו של רב יוסף את רב אשי, ממה
פרישת הכלב ג' טפחים

הרי הוא כמבוער¹⁶¹. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אין הוא כמבוער אלא בזמן
שאין הכלב יכול לחפש אחריו¹⁶². ושנינו, כמה היא חפישת הכלב שלשה טפחים.
מה הדין לענין שמירת כספים, האם צריכים שיהיו בעומק שלשה טפחים, או לא?
אמר לו, שם צריכים שלשה טפחים משום שהכלב מריח ומחפש אחריו, והוא
מוציאו והחמץ נחשב שהוא 'נראה'. אבל בכספים שצריכים להטמין משום כסוי
מהעין, לא צריכים שלשה טפחים. ואמר רפרם מסיכרא, שצריכים עומק של טפח.

צריך ערבה הוא שמירה לענין גניבה ופשיעה הגמרא מביאה מעשה, באדם שהפקיד מעות
לענין אש תחילי' בפשיעה וסופו באונס חייב

אצל חבירו, ושם אותם בצריף של ערבה¹⁶³
ונגנבו. ואמר רב יוסף, אפילו שלענין גנבים היא שמירה¹⁶⁴, לענין אש היא
פשיעה היא. והוא 'תחלתו בפשיעה וסופו באונס' וחייב. תחלתו בפשיעה, שמא

157 התוס' דן אם שמרם עמוק בקרקע ונגנבו האם ש"ש פטור. והביאו ראיות שאין שום גניבה ש"ש פטור בה,
והדבר תמוה שאם שמרם בעומק מאה אמות, או תקפתו שינה, או חולי גדול יהיה חייב, מה היה לו לעשות. והרי
רבה סובר שאם ש"ש נכנס כשאנשים נכנסים לעיר הוא אונס ופטור, ויש גניבת אונס בש"ש. ויש לדחות שרבה
יסבור כתירוץ של קרנא בלא שבועה עדיף כרב יוסף. ומ"מ אין סברה שלא תהיה גניבה באונס שיפטור. ונראה
שאם ש"ש פטור בגניבה באונס גמור גם שואל יהיה פטור. תוס'.

158 אם המפקיד הוא צורבא מרבנן שחרד על מצות הבדלה על הכוס מפני שהשומר אמר בלבו שמא יצטרך מעות
להבדלה ולכן לא קברם. רש"י.

159 רש"ל מוחק את הכתוב בסוגרים א"נ בין הקרנות.

160 רש"י.

161 ואין צריך לבערו מפני שאין כאן בל יראה. רש"י.

162 אבל אם הכלב יכול לחפש אחריו חייב לפנות את המפולת, אפ' שלא הטריחוהו לבדוק בחור מפני סכנת
עקרב. תוס'.

163 בית קטן עגול כמין כובע שצידי העופות עושים. רש"י.

164 אפילו בלא קבורה שאין גנבים הולכין לגנוב שם שאין ממון מצוי שם. רש"י.

תפול דליקה ונמצא שפשע שלא קברם. וסופו באונס, שהרי נגנבו וגניבה הוא אונס לשומר חנם. ויש אומרים, אף על גב שלענין אש היא פשיעה, לענין גנבים היא שמירה. ותחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור. וההלכה היא 'תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב'¹⁶⁵.

מעשה באדם שהפקיד מעות אצל חברו, ואמר לו תן לי את מעותי. אמר לו, איני יודע היכן הנחתים. באו לפני רבא, ואמר להם כל לא ידעתי הוא פשיעה, לך ושלם.

אדם שקבל מעות ומסרם לאמו לשמירה ישבע שנתן לאמו והיא תשבע ששמתם בארגז
אדם אחד הפקיד מעות, והשומר מסרם לאמו ושמה אותם בארגז ונגנבו. ואמר רבא איך הדיינים ידונו דין זה? אם נאמר לו לשלם, מפני ששומר שמסר לשומר חייב. יאמר 'כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד'¹⁶⁶. נאמר לאמו לשלם מפני שלא קברתם. תאמר, בני לא אמר לי שאינם שלו שאקברם. נאמר לו מדוע לא אמרת לה שאינם שלך, יאמר לא אמרתי לה שאינם שלי מפני שאם היא תחשוב שהם שלי כל שכן שתזהר בהם יותר. אלא אמר רבא הנפקד ישבע שנתן אותם לאמו, ואמו תשבע ששמה אותם בארגז ונגנבו ופטור.

מעשה באפוטרופוס של יתומים, שקנה עבורם שור ומסרו לשומר בקר, והשור מת מפני שלא היו לו שינים לאכול בהם. אמר רמי בר חמא, אם נאמר לאפוטרופוס לשלם, יאמר אני מסרתיו לשומר הבקר והיה צריך להודיעני שאינו אוכל¹⁶⁷. נאמר לרועה לשלם, יאמר אני העמדיתיו עם שאר הבהמות, והטלתי לפניו אוכל ולא ידעתי שלא אכל.

כשיש הפסד חייב וכשנמצא הספסירא
שואלת הגמרא, הרי הוא שומר שכר של יתומים והיה עליו לבדוק אם השור אוכל או לא? אומרת הגמרא, שאם יש ליתומים הפסד הוא חייב לשלם. וכאן עוסקים כשאין הפסד ליתומים. משום שמצאו את מוכר השור, והיתומים לקחו ממנו את דמי השור, משום שהוא מקח טעות. והתובע הוא המוכר שתובע את האפוטרופוס, וטוען שהיה צריך להודיע לו שהשור אינו אוכל. שואלת הגמרא, הרי הוא ידע שאין לשור שינים? עונה הגמרא, שהוא ספסר שקונה בהמות בשוק ומוכרם

165 גרסת ר"ח היא הלכתא תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב. וכן מוכח בפ' הפועלים מקשית אביי, א"ה תחלתו בפשיעה וסופו באונס וחייב. וכן מוכח בפ' הכונס. ודוקא כשיכול להיות שהאונס לא היה קורה ללא הפשיעה. אבל לא במקום שאפשר לומר מלאך המוות מה לי הכא ומה לי התם. וצ"ל שצריפא דאורבני הוא שמירה טובה לגבי גנבים כמו הטמנה בקרקע. תוס'.

166 ר"ת אומר שהוא לכך שאינו יכול לומר אתה מהימן לי בשבועה ולא הוא. אבל אם הם פשעו ואין להם מה לשלם הנפקד ישלם, שאל"כ אשתו של הנפקד תאכל כל מה שיופקד בידו ויהיה פטור. ולכן אמו נשבעת שלא פשעה במעות. ולא אמרו נאמר לאמו שתשלם ואם אין לה הוא יפטור אלא היא תשלם לבנה כאשר יהיה לה. תוס'.
167 משמע שללא טענה זו היה פושע וחייב וקשה שבפ' ד' וה' בב"ק אמרו מעליית יתומים ולא מעליית אפוטרופסים שאל"כ ימנעו ומשמע שהם פטורים בפשיעה. וי"ל שאפוטרופוס שנתמנה לצורך היתומים חייב בפשיעה, ושם הם פטורים מפני שנתמנו לתקנת העולם שלא יווקו משורם. תוס'.

באותו יום¹⁶⁸. ולכן הספסר נשבע שלא ידע שאין לשור שינים. ושומר הבקר משלם לספסר דמי בשר בזול¹⁶⁹.

אדם שא' להטיל כשות והטילו כשות אדם הפקיד אצל חברו כישות, והיתה לו גם ערימת כישות משלו. ובעל הבית הראה את הכרי לעושה

של פקדון

השכר שלו, ואמר לו מכישות זה תטיל לשכר. והלך והטיל מהכשות של הפקדון. ואמר רב עמרם, איך הדיינים ידונו דין זה, אם נאמר לנפקד לשלם יאמר אני אמרתי לו, הטל מאלו. נאמר למשרתו לשלם יאמר האם אמר לי מאלו תטיל ומאלו לא תטיל¹⁷⁰? ושואלת הגמרא אם כרי שלו היה קרוב ושל הפקדון רחוק. ושהה שיעור מהלך דרך הקרוב ולא הביא, ואחר כך הביא לו. הרי בעל הבית ידע שהביא משל הפקדון, וגילה דעתו שנוח לו בכך. אלא מדובר שלא שהה שיעור זה. ושואלת הגמרא מה ההפסד שיש כאן, הלא הוא נשכר שאת הכישות של פקדון הטילו בשכר ושלו נשאר, וישלם לו את הכשות משלו.

אמר רב סמא בנו של רבא, שהשיכר החמיץ. ורב אשי אמר, שהיתה כישות גרועה שקוצים מעורבים בה. והשכר לא השביח כרצונו, ואינו מרוצה במה שהטילוהו בתוכו¹⁷¹. ומשלם לו דמי כישות של קוצים, לפי מה שהשביח.

168 הספק לר"ש שא' תחזור פרה לבעלים והמשכיר הוא במקום השוכר והשואל ישלם לו. וכן כאן הספסירא הוא במקום היתומים, והבקרא הוא שומר שלו. או שאינו דומה מפני שלשוכר יש שייכות בגוף הפרה ולכן המשכיר עומד במקומו. אבל ביתומים כיון שהוא מיקח טעות אין להם בגוף השור והספסירא אינו עומד במקומו. ואם הבקרא לא היה טוען שלא פשע הוא היה חייב, כיון שהספסירא תובע את היתומים והם שומרים, ויחזור על הבקרא שיפטרם מן הספסירא, כיון שהוא פושע. תוס'.

169 רש"י תמה מה יש לספסירא עם הרועה?, הרי אינו שומר שלו. ונראה לרש"י שמהמשנה לעיל, השוכר הפרה לחבירו והשאיילה לאחר ומתה כדרכה. ואמר ר' יוסי יחזיר פרה לבעלים. והלכה כר' יוסי ומכאן שאע"פ שהבע' אינו בע"ד של השואל, והשוכר אינו חסר כלום. הואיל ויש לו דין על השואל יעמדו הבעלים הראשונים במקומו. והואיל ויש ליתומים לגבות מן הרועה שהוא ש"ש שלהם יעמוד המוכר במקום היתומים. ואם היתומים היו מפסידים לא היה עושה פשרה בממון יתומים לשלם בזול, שאינם בני מחילה, אבל עכשיו שהוא מגבה למוכר ואין כאן פשיעה כ"כ שיאמר העמדתיו עם שאר השורים וכו' הטיל פשרה ביניהם ולא ישלם אלא העור לבעלים ושמים את הבשר וישלם שני שלישים. רש"י. ר"ת מפרש שהוא דין גמור שאם היהמודיעו היה שוחטו מיד ומקבל דמי בשר בזול. תוס'.

170 בפ' התקבל אמרו בערב לי בתמרים ועירב בגרוגרות, כאן בשלו כאן בשל חברו. מפני שבשני מינים הוא קפידא, אע"ג שלא אמר מאלו לא תערב. ובאומר הבא לי מן החלון והביא מן הדלוסקמא השליח מעל עא"פ שהם מין אחד, מפני שלא היו בבית אחד, וכאן היו שניהם בבית אחד. תוס'.

171 רש"י. ותוס' הקשו לפי רש"י פשיטא שלא ישלם לו אלא כמו שהוא שווה להטיל לשיכר. וי"ל שאע"פ שהיו שוים יותר למאכל בהמה לא ישלם אלא מה ששוה לשיכר. ור"ח פירש שכיסו הוא כשות שצריך ריכוך, ולכן השיכר לא היה טוב. תוס'.

